

Thách thức về thể chế và hệ lụy đối với quản trị công ở Việt Nam

Vũ Thành TỰ Anh
Đại học Fulbright Việt Nam
Hồ Chí Minh, 9-1-2017

Nội dung trình bày

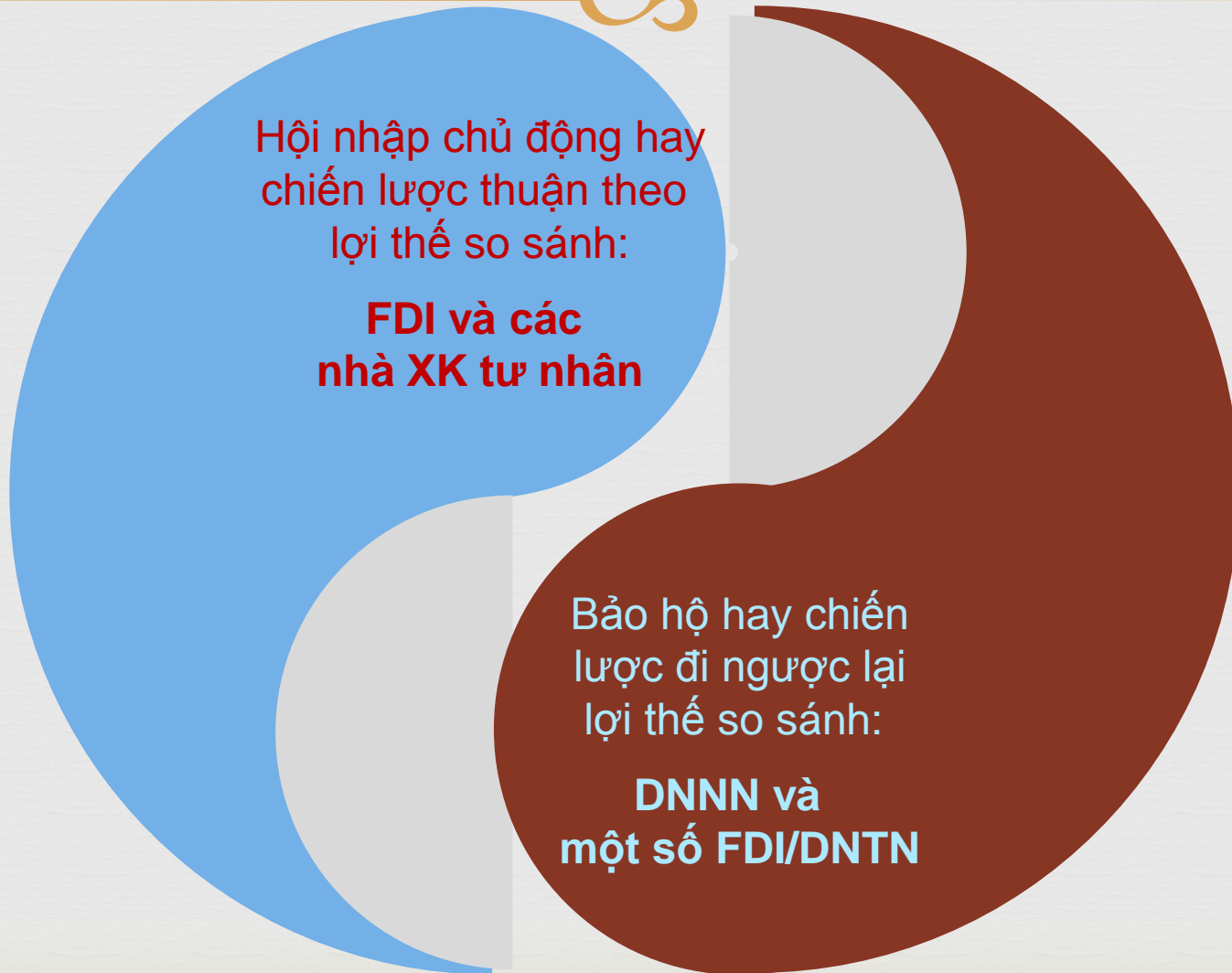
- ❧ Thể chế “kinh tế thị trường định hướng XHCN” Tình trạng “lưỡng thể” và hệ lụy của nó
- ❧ Nhà nước có tính thương mại hóa
- ❧ Nhà nước có tính chia cắt
- ❧ Sự nổi lên của “chủ nghĩa thân hữu”
- ❧ Hệ lụy về quản trị nhà nước

Thể chế “kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa”

Phát triển kinh tế		Ổn định chính trị
Kinh tế thị trường		Định hướng XHCN
Sở hữu tư nhân		Sở hữu nhà nước
Thị trường phi tập trung		Kế hoạch hóa tập trung
Hội nhập		Bảo hộ

Bản chất “lưỡng thể” của nền kinh tế Việt Nam

Thương mại hóa nhà nước

- ❧ **Bài toán:** Làm thế nào có được tính chính danh về kinh tế trong khi duy trì vai trò chủ đạo của khu vực nhà nước và ổn định chính trị?
- ❧ Nhà nước dần chuyển từ cơ chế kế hoạch hóa sang thị trường, nhưng không xác lập được ranh giới rõ ràng giữa hai khu vực này
- ❧ **Thương mại hóa nhà nước**
  - ❧ 1985-1989: Số DNNN tăng mạnh từ 3.000 lên 12.000
  - ❧ 1994: Thành lập gần 100 tổng công ty 90 và 91
  - ❧ 2005-2011: Thành lập 13 tập đoàn kinh tế nhà nước

Hệ lụy

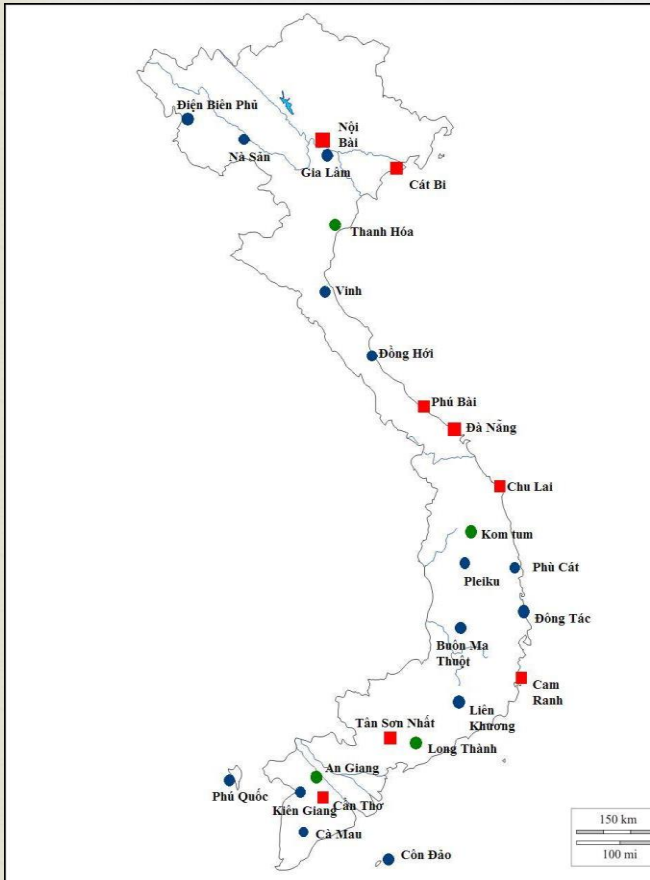
- ❧ Sân chơi không bình đẳng
- ❧ Thiếu minh bạch và trách nhiệm giải trình
- ❧ Hiệu ứng chèn lấn khu vực tư nhân
- ❧ “Missing the middle”: Rất ít DN tư nhân quy mô trung bình trong các ngành công nghiệp chế tạo chế biến
- ❧ Sự trỗi dậy của chủ nghĩa thân hữu vào giữa thập niên 2000.

Nhà nước bị chia cắt

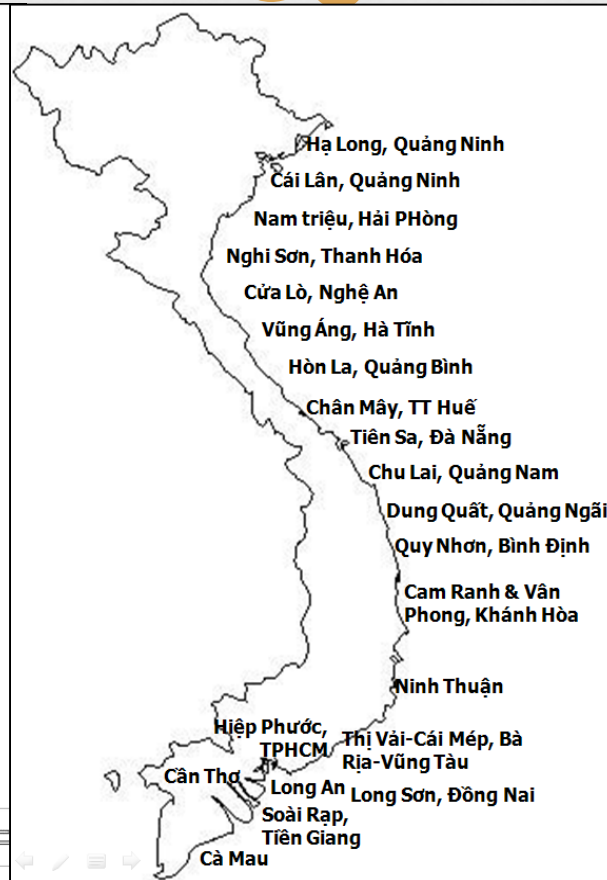

- ☞ Trung ương sv. Địa phương
- ☞ Nhà nước sv. Doanh nghiệp
- ☞ Trong nội bộ chính phủ: Thiếu sự phối hợp
- ☞ Giữa các địa Phương: Chạy đua xuống đáy

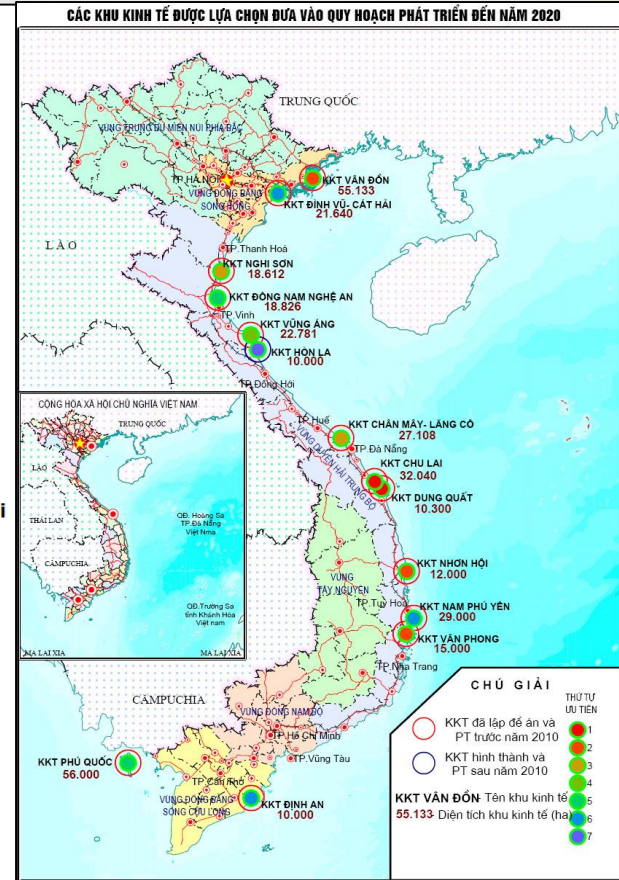
Hệ lụy

SÂN BAY

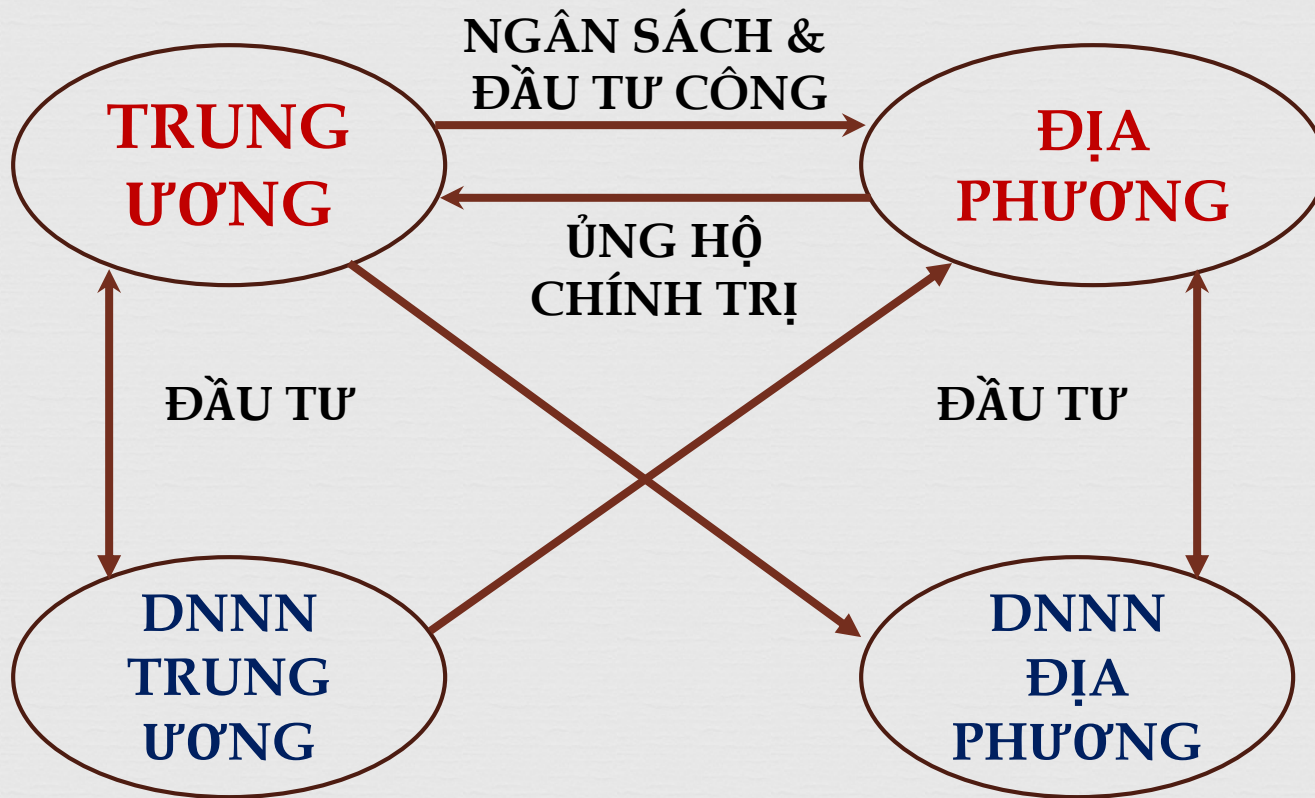
CẢNG NƯỚC SÂU

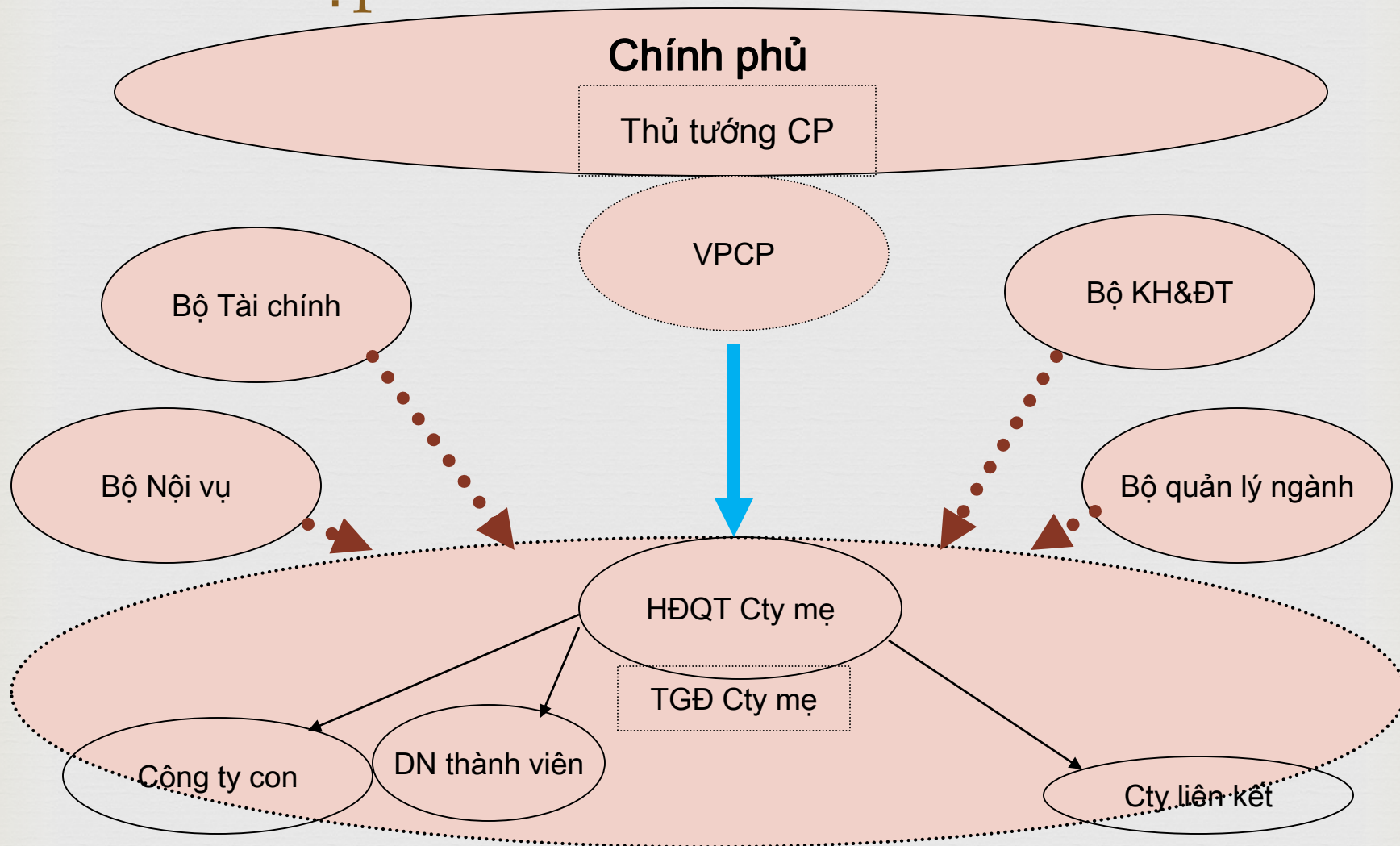
KHU KINH TẾ

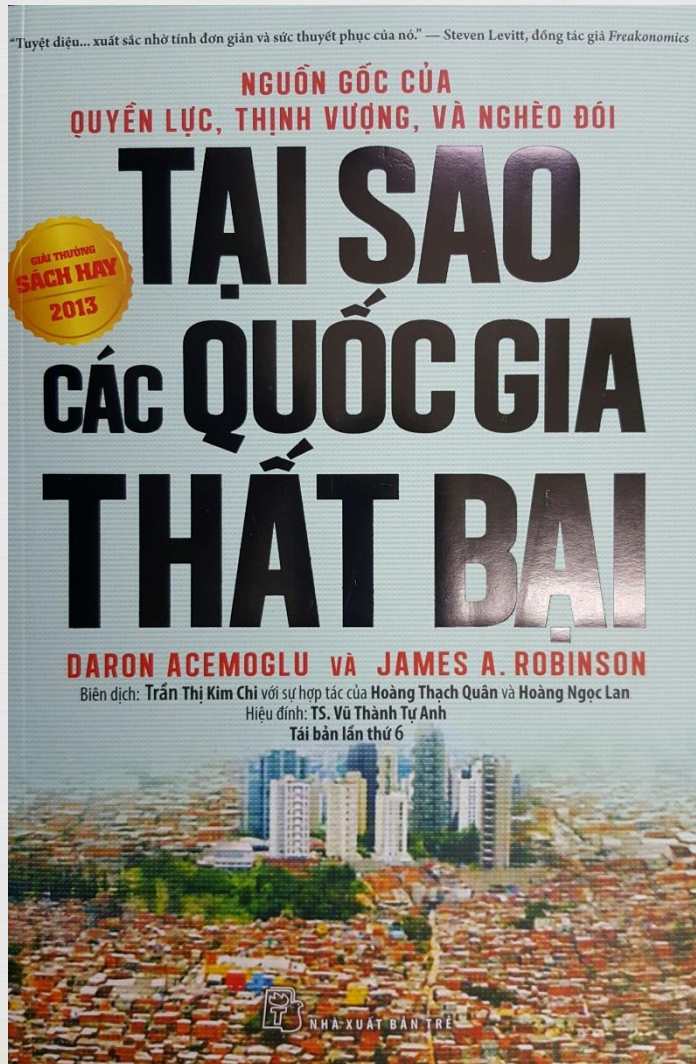
Sự trỗi dậy của chủ nghĩa thân hữu

Sự chia cắt trong quản lý tập đoàn kinh tế nhà nước

Hệ lụy về kinh tế chính trị

- ❧ *Nhà nước bị thao túng: các tập đoàn tư nhân và nhà nước ảnh hưởng, thậm chí thao túng “luật chơi”*
- ❧ *Chống đối cải cách (ví dụ khắc phục các nút thắt tăng trưởng, ba chương trình tái cơ cấu, đổi mới mô hình tăng trưởng)*
- ❧ *Chủ nghĩa thân hữu trỗi dậy*
- ❧ *Kinh tế suy giảm/ đình trệ*

Thể chế dung hợp sv. tước đoạt

- 12
- ❧ **Thể chế chính trị “tước đoạt”**: Quyền lực tập trung trong tay của một thiểu số, không có kiểm soát - đối trọng và thượng tôn pháp luật.
  - ❧ **Thể chế kinh tế “tước đoạt”**: Không có pháp luật và trật tự; quyền sở hữu không được bảo đảm; rào cản gia nhập thị trường; các quy định ngăn cản hoạt động của thị trường và tạo ra một sân chơi bất bình đẳng.
  - **Thể chế chính trị “dung hợp”**: Cho phép sự tham gia rộng rãi; hạn chế và kiểm soát các chính trị gia; thượng tôn pháp luật. Có một mức độ tập trung chính trị nhất định để có thể duy trì luật pháp và trật tự.
  - **Thể chế kinh tế “dung hợp”**: Quyền sở hữu được bảo đảm, luật pháp và trật tự, dựa vào thị trường, nhà nước hỗ trợ thị trường; gia nhập thị trường tương đối tự do; tôn trọng hợp đồng; tiếp cận với giáo dục và cơ hội cho đại đa số công dân.

Hệ lụy cho quản trị nhà nước

**Thể chế chính trị và
kinh tế trực đoạt**

**Thể chế chính trị và
kinh tế dung hợp**

Vòng xoáy đi xuống

Nhóm đặc quyền thu hẹp
Không có kiểm soát và đối trọng
Pháp trị/nhân trị (tùy nghi)
Nhà nước ký sinh
Chủ nghĩa thân hữu/độc quyền
Nhà nước cảnh sát
Bất bình đẳng, phúc lợi kém

**Thời điểm
quyết định**

Vòng xoáy đi lên

Những liên minh rộng rãi
Kiểm soát và đối trọng
Thượng tôn pháp luật
Nhà nước kiến tạo
Thị trường/cạnh tranh
Không gian dân sự
Giảm bớt bình đẳng
Y tế, giáo dục và an sinh

Luật sắt chính trị đầu sỏ

**Sự ngẫu nhiên
của lịch sử**

Sự hủy diệt sáng tạo

*Chủ nghĩa chuyên chế làm Triều
Tiên và Myanmar kiệt quệ*

*Dân chủ giúp tạo nên Hàn Quốc
và Đài Loan hiện đại*

Xin cảm ơn sự chú ý của Quý vị!

Vũ Thành TỰ Anh
Trường Đại học Fulbright Việt Nam